

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת השבוע אמור

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים ואמרת אליהם". הכפילות עוררה את חכמים לדרוש את ההדגשה החוזרת שהרוח הנסוכה עליה היא אזהרה ושמירה. על כך אמרו חכמים (בילקו"ש תר"ג): העליונים - שאין יצר הרע מצוי ביניהם - קדושה אחת, אמירה אחת דיה להם, שנאמר: **"ובמאמר קדישין שאלתא"**. אבל התחתונים - **לפי שיצר הרע מצוי בהן** - הלואי יועילו שתי קדושות. ה"ד: **"והתקדשתם והייתם קדושים"**. אנו בני האדם צריכים הזהרה והתראה מפני שאין הדעת מיושבת והלב נוטה לעקלקלות, לא כן העליונים, אמירה אחת דיה להם. ועוד, יש בני עליה שמנהיגים עצמם בכובד ראש ומשוקעים בעיון וביצירה, להם דיה אמירה אחת וכבר מכלכלים דברם במשפט. לא כן אלה שאין בהם דעה, להם נחוצה הזהרה והתראה, חזור והזהר, אמור ואמרת.

חכמים כיוונו ליסוד חינוכי מוסרי גדול: **אמור ואמרת**, להזהיר גדולים על הקטנים, לא רק כפשוטו, שהגדולים ירחיקו הקטנים ממאכלות אסורות ומטומאה, כי דרכו של תינוק לפשפש באשפה שודאי מצוי בה השרץ וכל מיני טומאה, אלא גם להזהיר את המנהיגים על הדור, על צאן מרעיתם. כאשר הדור ירוד תולין את הקולר בראשי המנהיגים. עיני העדה הן דברי הדור, כאשר עיני המנהיגים עיוורות כי אז הצאן על פי תהום.

"אמור ואמרת": יש זמן של חובה לומר, חובה לגלות סתרי העניין, ויש זמן שאסור לומר, חובה להסתיר ולהעלים. בבחינת זמן של **"כבוד ה' הסתר דבר"**, ויש זמן של **"כבוד ה' חקור דבר"**. יש מצוות שנכון לגלגל בסיבתן ויופיין אף שנראות כגזרות, והן רובא דרובא דמצוות עשה, כמו ציצית ותפילין, שופר, סוכה, לולב, הגדה, כל מצווה מעוטרת במיני טעמים הנותנים לה את הודה ואורה הפנימי. ויש מצוות שהשתיקה יפה להן כי לא תשיג הדעת את סיבתן, כמו שעיר עזאזל, מי הנידה בפרה, שעטנז, מעשה מרכבה ועוד, עתים חשות, עיתים ממללות. מה יועיל לאדם בעשות לימודו הפך תועלתו? במקום ללמוד את פשטי תורת הנגלה, את ההלכה, יש המייגעים עצמם במה שאסור להם ופונים ללמוד הנסתר. ולא עולה בידם לא זה ולא זה.

למחנכים, להורים יסוד גדול: **"אמור ואמרת"** וכתב: **"אמרות ה' אמרות טהורות, כסף טהור מזוקק שבעתיים"**. אמר ר' תנחום: אמר הקב"ה למשה: שתי אמירות אמרתי לך והן טהורות, ולמי נתנם? לשבט לוי, שכתוב בו: **"וישב מצרף ומטהר כסף"** [שטיהר את בני לוי והרחיקם מטומאה] ומה הן שתי אמירות? זו פרשת פרה אדומה ופרשת המת. אמור ואמרת, מזוקק שבעתיים. ר' יהושע בן לוי אמר: תינוקות שהיו בימי שאול ודוד ובימי שמואל, היו יודעין לדרוש את התורה במ"ט פנים טהור, ובמ"ט פנים טמא. מדוע תינוקות אלה הגיעו למעלה זו? מפני שמסבירין להן וחוזרין ושונין להן. וכל שמלמדין אותן, אין מלמדים אלא אחר ההכנה הנאותה בזיקוק וטיהור. אחר שמזקקין ומצרפין, הדברים טהורים כזהב צרוף, מעמידים אותם על מכונם שהכל יתיישב על ליבם ושכלם בלא טעות או כעס, מחשש שבשתא כיון דקם קם. ילד עלול לגדול ולהישאר בשיבוש עד זקנותו, מפני שלא נזהרו בו בילדותו. דכתיב: **"אמור ואמרת"**, הסבר וחזור ושנן, ועשה הלימוד כמזקק כסף וזהב. דכתיב כסף טהור מזוקק שבעתיים.

המחצית הראשונה של פרשתנו עוסקת בתורת הכהנים. טהרה וטומאה הם מושגים מופשטים עמוקים בלתי נתפסים. והכהנים שנדרשו להבדל ולהתעלות, חייבים זהירות כפולה, דכתיב: **"אמור**

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

ואמרת". רבנו בחיי הפליג בדברי שלמה: **בְּנֵי שָׁמֶר אֶמְרֵי וּמִצְוֹתֵי תִצְפֹּן אֶתְךָ, שָׁמֶר מִצְוֹתַי וְחַיֶּה וְתוֹרָתִי כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ. שלמה המלך ע"ה מדבר בשם החכמה וקרא כל המצוות שבתורה שהן תר"ג, "אמרים ומצוות", דכתיב: "אמרות ה' אמרות טהורות".**

המצוות כולן נחלקות על שלושה חלקים: "מצוות מקובלות", "ומצוות מושכלות", "ומצוות שאין טעמן נגלה ומבואר".

המקובלות הן המצוות שאין אדם מוצאן בשכלו בלי קבלה, כמצוות התפילין והציצית והמילה והסוכה והשופר והלולב וכיוצא בהן, והנה כולן הן מצוות אלהיות, והן "עדות". המושכלות הן המצוות שהאדם ימצאן בשכלו אלו לא נתנן התורה, כענין הגזל והאונאה והרציחה, והגניבה, וכיוצא בהן והם "משפטים".

מצוות שאין טעמן נגלה ומבואר הן מצוות הכלאיים, ובשר בחלב, ושעיר המשתלח, ופרה אדומה, ואלה יקראן הכתוב "חוקים". וזהו דכתיב: "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם" וגו'.

לכן אמר שלמה: "בני שמור אמרי" וכו'. כי יש מצוות שהשכל לא ישיגן והן גדרי טהרה וקדושה של כהנים בפרשתנו. כי הם מורי העם, הם מנהיגי האומה וחובה עליהם לגדור עצמם במה שמותר לאחרים. מכאן גם מוסר השכל לאב, לרב ולמחנך.

"אמור אל הכהנים ואמרת אליהם לנפש לא ייטמא בעמיו". מה מעלה עשתה התורה בכהנים בכלל ובכהן גדול בפרט? ראוי ליתן הדעת למעמדו והודו של כהן גדול, כדי שיהא בידנו כמטבע לבאות. כנודע, הכתוב "קדש לי כל בכור", קיפל בתוכו כוונה שלכתחילה יועד כל בכור מכל בית, להיות נציג לכל בית אב בישראל לעבודת המקדש. אחר חטא העגל איבדו הבכורים מעלתם, ותחתם נבחר שבט לוי שלא נתנו ידם במעשה העגל. מעתה הכהנים משבט לוי הם רועי העם ומהם באה ההנהגה. כדי שזו תהא במעלה הראויה שדבריה נשמעים, גדרה אותם התורה מפני סייגי מהומת החיים.

לכתחילה, הנהגת האומה היהודית שונה מכלל העמים, מהאנושות. צורת השלטון והנהגת הציבור אינם כדרך האומות שמתמנים בזרוע או בהסכמת הכלל או בבחירות וכ"ב מיני דרכי שלטון. עם ישראל מונהג הנהגה שמיימית בידי מלך מ"ה הקב"ה. כך עלה במחשבה וכך היה עד לימיו של שמואל הנביא. בקשת העם למלך: "שימה לנו מלך לשופטנו ככל הגויים", ביטאה בעומקה את דבר ה' לשמואל, "לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם". המלוכה לא הטיבה עם האומה, מצוות מלך היא בדיעבד.

אמנם הרמב"ם אומר שהעמדת מלך היא מצווה יחד עם מחיית עמלק ובניין בית הבחירה, בכ"ז ראינו את כל שאירע עם המלכים בבית ראשון ובעיקר בבית שני. לצד המלוכה עמדה דמותו של הכהן הגדול. חשוב לדעת שתקופה ארוכה [בימי בית שני תקופת החשמונאים], הכהן הגדול הוא המלך, הוא הדמות, הוא המוציא והמביא, הוא הנכנס לפני ולפנים בקודש, והוא העומד בפני המלכות בחולין. כדברי מדרש תנחומא: "אמרת להוללים אל תהולו", עלי הכהן היה מלך וכהן גדול ואב ב"ד, שנאמר: "ועלי הכהן יושב על הכסא על מזוזת היכל ה'", ועלי הכהן שהיה כהן גדול,

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

יושב על הכסא שהיה מלך, על מזוזת היכל ה' שהיה אב ב"ד. זאת כאמור, עוד לפני היות מלך בישראל. כי ההנהגה היא מכוח אורים ותומים, "יורו משפטיך ליעקב" הם אורים ותומים. עתה תובן פתיחת פרשתנו בקדושת הכהנים וביתר הוד קדושת "הכהן הגדול מאחיו" שנבדל מאחיו גם בתפקידיו וגם בבושיו. ר' צדוק הכהן מלובלין אומר: כמו שיש בקדושת המקום אבן שתיה שממנה הושתת העולם והיא שורש כל העולם, כך בקדושת האדם יש נפש אחת שכוללת את כל הדור והוא פרנס הדור, וכן היא נשמה הכוללת כל הדורות. וכן בקדושת הזמן יש זמן שכולל את כל הימים והוא יום השבת, שקדושתו קביעה וקיימא (אינה תלויה בביה"ד כמו המועדות). כך בנשמות קדושת כהן גדול קביעה וקיימא לכן נבדל אהרן להקדישו. רבי צדוק הדגיש בדרשתו, ענין כהן גדול רומז על שורש החכמה דישראל כי על הכהנים נאמר: "יורו משפטיך". ונאמר: "ובאת אל הכהנים" וגו', שהם עיקר חכמי ישראל המורים. והכהן הגדול הוא הגדול והראש שבהם, וחותרו הוא המעיד בשורש החכמה. ובימי חשמונאי על ידי זה, המשיכו אחר כך ממנה את השפע לשבעה ימי קומת המשכת החכמה, ועל כן בימי יוון היה הנס על ידי כהנים כשנמצא בחותרו של כה"ג.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת אמור [עיון נוסף]

בפרשתנו, "והכהן הגדול מאחיו", מה היא הגדולה הזו? מי קובעו, כהן גדול? מה גדרי דמותו והנהגתו? ועוד. צריכים אנו להזכיר את קורח שאיבד עולמו במחלוקת בחושבו שכהונה גדולה אינה משמים אלא במאבקי שררה כאן על הארץ. בכה"ג כתיב: **וְהִכְהֵן הַגָּדוֹל מֵאַחֵיו אֲשֶׁר יִצָּק עַל רֵאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטְמָא. וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא כִּי יֵצֵא שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיו עֲלָיו אֲנִי ה'.** אדם שהוא בחיר האומה, מן המקדש לא ייצא, הכוונה מקדושתו לא ייצא, מטוהר מחשבתו ודבקותו בקדושה לא ייצא לרגע. מפני שהוא ממשיך קדושת וברכת שמים ממקור עליון על האומה.

ר"א "צרור המור" ירד לבין השיטין של קיום כהן גדול כהכרח להנהגה בעולם. כבר בימי עלומי של העולם, עוד קודם שנולדה האומה, העמיד הקב"ה כהן גדול מלכי צדק שנקרא כהן לאל עליון. רומז שהיה יודע דעת עליון והיתה בו רוח נבואה. (מלכי צדק מלך שלם, שם המקום העתידי של המזבח, משם צדק ומשפט). **מלכי צדק** שכל דבריו מן הראוי שיהיו צדק. לכך נאמר: **"ומלכי צדק מלך שלם והוא כהן לאל עליון"**. אלא כיוון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, אמר לו הקב"ה: וכי מקדימין ברכת עבד לברכת האדון? הוציא הקב"ה ממנו כהונה גדולה ונתנה לאברהם, שנאמר: **"נאום ה' לאדוני"** וכתוב בתריה: **"נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק"**, על דבורו של מלכי צדק שהקדים עבד לקונו. ר' ישמעאל אומר **אברהם כהן גדול היה שהוא כולו חסד.** הה"ד נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן. והכהונה בכלל, וכה"ג בפרט הם חסד.

למחנכים: למה נקרא שמו כהן גדול? שהוא גדול בה' דברים: בחכמה, בכח, בנוי, בעושר ובשנים. מעשה בפנחס הסתת שמינוהו כהן גדול ויצאו אחיו הכהנים וראוהו **חוצב באבנים ומלאו המחצב לפניו דינרי זהב.** ועוד **כהן גדול שנקרא מלאך**, שנאמר: **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא"**. ועוד למדו מכאן, מוסר השכל למורי הוראות, אם דומה למלאך ה', אזי תורה יבקשו מפיהו מכוח דמותו וקדושתו, אבל אם ח"ו **כהן מחזור על הגרנות לחפש תרומות** אזי תורה לא יבקשו מפיהו, והוא מוסר לכל מורי הציבור.

חובת קבע לכה"ג להקריב בכל יום מנחת חביתין, מנחת חינוך, מדוע? אומר השפת אמת, **נראה כי הכ"ג מתחדש בכל יום ומתעלה מיום ליום לכן מביא בכל יום את המנחה.** ובגמרא מבעי' כהני שלוחי דידן או דרחמנא. ואפשר כי הכה"ג שלוחי דרחמנא, שנקרא **מלאך ה' צבאות**. וכמו שהמלאכים מתחדשים חדשים לבקרים, כמו כן הכהן גדול. דכתיב בפרשת קורח: **"אשר יבחר ה' הוא הקדוש"**, נראה עוד דכמו בשמן המשחה שכולו קיים. כמו כן כל השמן שניתן על הכ"ג היה מתקיים בנס תמיד. וכן (בגמרא כריתות) שהיה בזקן אהרן שני טפין כמרגליות עולות ויורדות, (כשמן הטוב יורד על הזקן, יורד ונמשך), ומזה ניתן לדורות לכל כהן גדול. הגם שנגזז שמן המשחה מ"מ ההארה שקיבל הכהן הגדול נשאר לדורות שכן כתיב יהיה זה לי לדורותיכם. מכאן **שיזו והדרו של הדור** נמשך מכוח ראש הדור כה"ג. והיום שנפלה עטרה ואין לנו מקדש וכהן גדול, חכמי התורה גאוני הדור הם הכהנים והם אורו של הדור.

ואל נתמה לדברי הגמרא המבטאים בפי המהר"ל מציאות או אבדן של תפארת ישראל. כל עוד מזבח עומד וכהן גדול מכהן, סימן לקשר בין שמים לארץ. **"כה אמר ה' הסר המצנפת והרם העטרה**

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

זאת לא זאת השפל הגבוה והגבה השפל", וכי מה ענין מצנפת אצל עטרה? אלא **בזמן שיש מצנפת בראש כהן גדול - עטרה בראש כל אדם**. נסתלקה מצנפת מראש כהן גדול, נסתלקה עטרה מראש כל אדם.

למחנכים: בשיחותינו לפרשת קדושים, למדנו שהקדושה אינה מצומצמת למקדש וקודשיו בלבד, אלא חלה ומקיפה את החיים בכללותם. וכל נדנוד של אמונות תפלות ומיני כשפים ומגידי עתידות הם בכלל הטומאה. לפיכך יש לברר את סמיכות הפרשיות: **מדוע נסמכה פרשה זו לענין אוב וידעוני?** לפי שאם תאמר אחר שנאסר לנו אוב וידעוני המודיעים את העתידות, מי יגידה לנו? לזה אמר: אמור אל הכהנים, והם יגידו העתידות באורים ותומים, ובמדרש [תנחומא ג'], צפה הקב"ה שעתיד שאול להרוג את נוב, עיר הכהנים, ולדרוש בבעלת האוב, וסוף שאבדה מלכותו. אמר רבי יהושע: הראה הקב"ה למשה דור דור ופרנסיו, והראהו את שאול הוא ובניו נופלים בחרב, אמר לפניו: ריבונו של עולם **מלך ראשון שעמד ידקר בחרב?** אמר ליה: "אמור אל הכהנים", אם ייהרג במקדש ה' כהן ונביא?! בסיבת אחימלך הכהן ונוב עיר הכהנים אבדה מלכות שאול.

למחנכים: אמור אל הכהנים בני אהרון לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשאר הקרוב אליו וגו'. מדוע? הלא ההכרח לא יגונה, ומה על המתים, יהיו דומן לאדמה? אומר: "צרור המור" כבר הודעתך כי הכהנים הם ממידת החסד, ועל כן הם המכפרים "כי בחסד יכופר עוון". והנה הזהירם הכתוב שלא יטמאו למתים, גם ריבה בהם הכתוב מצוות יתרות שלא יפגמו מידתן. וזה טעם להזכירו את בני אהרון, כלומר איש החסד אוהב שלום ורודף שלום, כאשר העיד עליו הכתוב, "תומיך ואוריך לאיש חסידיך". תימה? והלא אין לך חסד גדול מחסד עם המתים? תשובה: באמת "על כל נפשות מת לא יבוא", אבל מת עני ופשוט שבישראל, שאין לו קוברין, גם כהן גדול מצווה לקברו ודוחה כל עבודתו במקדש. ומטעם זה, אפילו כהן גדול מטמא למת מצווה. וכאן יסוד מוסד, כי בצלם אלוהים עשה את האדם, וחובת כבוד המתים דוחה מעלת כהן גדול.

"לנפש לא יטמא בעמיו", הכוונה טומאת מת. מה שורש העניין אם בכלל תשיג דעתנו שמץ מנהו של מושג מופשט זה של טומאה וטהרה? בשיעורינו הקדומים נגענו בקצה מושג הקדושה, עתה ננסה להבין מה כוונת התורה "לנפש לא יטמא". מה היא טומאת מת? ועד היכן מתפשט בכלל המושג המופשט טומאה? העולם מורכב מדצח"ם (דומם, צומח, חי, מדבר), ד' דרגות זו לפניו מזו. והמדבר מסובך מכולם.

דומם: אבנים, עפר, קרקע, הרים וכ"ב, אין בהם שום טומאה ואינם מקבלים. **צומח:** אילנות ודשאים ופירותיהם, אינם מקבלים טומאה כל עוד הם מחוברים. נתלשו או עשאו כלים, מקבלים טומאה.

חי: בעלי חיים או שרצים, אין בהם טומאה ואינם מקבלים טומאה. מתו או נשחטו שלא כדת, נעשים טומאה, וטומאת נבלה, ומטמאין במגע במשא.

מדבר: האדם, הכל הפוך: במותו נעשה אב הטומאה, ובחייו נטמא בכל מיני טומאות, מגופו, במגעו, בלידה, במגע ובאכילת טומאה, ועוד.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

בהמה רועה בבית קברות וטהורה לשחיטה. כהן נכנס לבית המת נטמא טומאת שבעה ונזקק למי פרה.

נמצא שהאדם בחיר היצירה, הוא הגורם הראשון לטומאה, והוא נטמא מאחרים. אבן ברחוב טהורה וכהן גדול טמא... מדוע כל זאת? יתרה שמירתם חמורה וכה"ג חמור מכולן, עתה ננסה להבין.

ליקוטי מהרי"ל מקרב דעתנו במשהו. "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים. הנה התורה והמצוות נתחלקו לשלשה חלקים, דכתיב: "כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיקך ובלבבך לעשותו".

א. יש מהמצוות התלויות במחשבה, ואהבת את ה' אלהיך, ואהבת לרעך, לא תשנא את אחיך וכד'.

ב. יש מהמצוות התלויות בדיבור, כגון קריאת שמע ותפילה וכדומה.

ג. יש מהמצוות התלויות במעשה כנודע.

והוא רמז הכתוב בפיקך, היינו המצוות התלויות בדיבור. ובלבבך, המצוות התלויות במחשבה. לעשותו, המצוות התלויות במעשה. האדם צריך לשלימות גופו ומחשבתו, אחרת היכן תשכון קדושת התורה? שהתורה הקדושה היא בחינת נפש, חלק אלוקים ממעל, וצריך ללמדה לחבר ולדבק את התורה בשורש העליון, רמז דכתיב: "והרוח תשוב אל האלהים". לנפש כביכול התורה. ועוד הסיקו, לא ייטמא בעמיו, שלא ילמד בשפלות בלא שפתיים דולקות, שלא ילמד כמשאוי, אלא ילמד כראוי ובהתלהבות כדי לחבר התורה לשורש העליון. כי הלימוד ירומם אותו לקדושה, להשגת מעלות רמות המנתקות אותו ממקורות הטומאה, ממה שיסיטנו מעבודה טהורה. כיוון שהכוהנים הם מורי ההוראה, התחיל העניין והקפיד מאד בהם תחילה, הדא הוא דכתיב: "אמור... לא ייטמא".

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת אמור [עיון נוסף]

יש לדרוש מה היא הטומאה? ההכרח לא יגונה שיאמר, אמרו חכמים: **בשלושה דברים דומים בני האדם לבהמה ובשלושה דברים דומים למלאכי השרת**. אוכלין ושותין כבהמה, פרין ורבין כבהמה, מוציאין רעי כבהמה. הולכים בקומה זקופה כמלאכי השרת, מספרים בלשון הקודש כמלאכי השרת, ומקדישין לבוראם בקודש כמלאכי השרת. וביד אדם המפתח לאן יטה עצמו.

לעניין טומאה וטהרה, **גוף האדם גרוע מגוף הבהמה**, וכן גוף הבהמה גרוע מגוף הצומח, ומטעם זה חיות ומזונות אדם מן הבהמה, ושניהם ניזונים מן הצומח ומקבלין חיות ממנו, לפי שהחומר של האדם והבהמה גרוע ושפל יותר מחומר שבצומח, ע"כ הם מקבלים חיות ממנו. **אבל בחינת נשמת האדם מעלה את כולם, ולכך טומאת מת האדם מטמא יותר מן הבהמה**, ובהמה מן הצומח. כתיב: "ויפח באפיו נשמת רוח חיים", מפני שהחיות שבאדם היא כלולה ג"כ מן נפש רוח ונשמה, והאדם נברא מכולם, והוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, תחתון מכל הברואים, ועליון מכולם, וכשהוא זוכה הוא מתעלה למעלה ממלאכים. כתיב: "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", והוא חכמתו שהאציל ה' עליו, ואם ח"ו יורד - יורד למטה מכולם, ואמר "ויהי האדם לנפש חיה" [אמרו חכמים סוטה ג'], אין אדם עובר עבירה א"כ נכנסה בו רוח שטות, והוא שמסתלקת חכמתו ממנו. וז"ש חז"ל [חגיגה י"ב]: לאחר החטא הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו, שנסתלקה ממנו חכמתו ומיעט השגתו באור העליון. יש לפרש בזה הפסוק: "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה". שנברא מן הקדם שהיא הנשמה העליונה ומן האחור שהוא הגוף השפל מכולם, ותשת עלי כפך, הוא שהניח ידו עליו ומיעטו בהסתלקות חכמתו. צא ולמד כמה יגיעות והשתמרות צריך לאדם להישאר במעלתו, שאם אינו עולה הרי הוא מתדרדר לטומאה.

למחנכים: חומרת טומאת מת טמונה בקלקול הראשון בבריאה, בזוהמת הנחש בעץ הדעת, לפי [הגמרא ב"ב י"ז] שאפילו צדיקים מתים בעטיו של נחש. ולפי חשיבות האדם מבהמה, זה לעומת זה, שטומאת מת היא חמורה מטומאת נבילה, כדברי המדרש, כל אדם שאין בו דעה, נבילה טובה ממנו. שכל אדם בחיים חיותו ישתדל לתקן בחינות עץ הדעת, למרות שתקנתו בשלימות היא בזמן העתיד, שיבלע המוות לנצח, דכתיב: "אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון". פירוש: כיון שרעל חטא הנחש מפעפע אין להינצל מן המיתה וז"ש: בלא לחש, שאין תפלה מועיל בזה, וע"ז נאמר: "ואין יתרון לבעל הלשון", שהבהמות הם בחינות חי, ואדם בחינת מדבר. ומה יתרון לאדם שהוא בעל הלשון עליהן טומאתו יותר מן הבהמה? ויש עוד להוסיף, המכשול היותר גרוע מן הטומאה הוא הדיבור ולשה"ר, שסוף גוררים למעשי תיעוב ומיתה. עיקר חיות האדם היא בכוח הדיבור, "ויהי האדם לנפש חיה": הדיבור מאחד את הפה והמחשבה עם השומע, והיפך הוא הטומאה והמיתה שהן הפירוד, כי הדיבור "רוח ממללא" בבחינת "אמרות ה' אמרות טהורות", לכן ציווה להתרחק מהטומאה.

בסיבת הרחקה מטומאה, אלו הפרשיות כולן הן רמיזה על ענין אדם הראשון וחטאתו. ואיך רצה הש"י להחזיר את העולם לקיומו הראשוני הטהור? לפי שהיה מתמוטט העולם מחטאו. לכן ציווה להקריב קרבנות בז' ימי המילואים כנגד שבעה ימי בראשית. לזה נקראו מילואים - למלא העולם מחסרונו, ולכפר על חטא אדם הראשון, ולהחזירו לקדמותו. זה לא היה אפשר בלי מיתת בני אהרן

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

שתהיה נפש תחת נפש. לכן מתו ביום שמיני למילואים. ולפי שידוע שאעפ"י שנתבסס העולם, ונתכפר חטאתו. הטומאה והקלקול שנמשכו ממנו בסיבת חטאתו כבר נתפשטו בעולם. וראוי לעם הקדוש גאולי ה' להיזהר ולהישמר מהם, לכך ציוה "לנפש לא ייטמא בעמיו".

הר"י אברבנאל קירב אותנו מעט להבנת ציווי פרשתנו לאמר: שהודיע יתברך לכהנים מפני היות נפשם קדושה ודבוקה באלהים ראוי שינהגו עצמם בשמירה מעליא יותר מכל שאר בני ישראל. וכת': "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" והכוונה השנית היא שתכלית האדם וסוף שלמותו הוא שלעת קצו יפרדו שני חלקיו זה מזה הפרד גמור, כל אחד לעצמו מבלי להשאיר לאחד מהם שום שארית אצל חברו. הקדושה שתתפרד הנשמה מן הגוף מבלי שתתערב עם תכונות החומר ופחיתותיו להתעצם בהם, אלא שיהיו נפרדים החלקים ההם בעת המוות הפרד גמור, דכתיב: "וישוב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה". חכמים אמרו: תנה לו כמו שנתנה לך. רוצה לומר מבלי ערוב קלקולי הגשמיות. וההפרדה היא קשה מאד (המיתה), לפי שיש לנפשם נטיה גדולה אל חומרם בסיבת ההרגל שהורגלו יחדיו הנפש והגוף כל ימיהם, ולכן בעת המוות ישארו בגוף עניינים רעים ונפסדים, עולים ויורדים בו והם רוחות הטומאה אשר אמרו אצל המתים. ומפני זה ארז"ל (ברכות ל"ו), שנפש הרשע קשה להיפרד מן הגוף כגבבא דעמרא דשידא אחיזי. הדברים סוללים איזו דרך ישרה שיבחר לו האדם, ישכיל לתור ולחפש אחריה בימי בחרותו, כדי שתהיה קלה וסלולה זו באחריתו.

למחנכים: "לנפש לא יטמא בעמיו". כבר זכרנו בפרשה הקודמת, שאנו כללות עם ישראל עיקר קדושתנו וטהרת נפשנו, תולה רק בפנימיות מחשבות אדם. לאן שפונה במחשבתו ככה משרה בקרבו השראות אלהות, ונעשה מרכבה לסיטרא דקדושה, היכן שמחשבתו של אדם שם הוא. והוא הכלל בעבודת אדם, לטהר מחשבותיו ופרטי חושיו לעבודת בוראו, ואזי ראוי לכנותו ולקרותו בשם כהן, כינוי לעובד את עבודת הקודש. כ"כ: "והכהן הגדול מאחיו", אמנם עינינו הרואות עתה בדור הזה, רבים הם המתפרצים ומדמים בנפשם, שגם המה מן הגדולים אשר בארץ המה, ועליהם מוטל להורות ולהזהיר ולצוות בטוב, וראוי לכנותם בשם כהנים, אשר תורה יבקשו מפיהם, לומר דברי תורה ומוסר.

וכבר נגענו בתביעת חכמים מהרב, (כדברי הגמרא מו"ק), אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו. הכוונה, כי באמת מי שנוגע יראת ה' בלבו, בודאי מכיר את עצמו ובחינתו, ואינו מוציא דיבור לפני אלהים אפילו מתורה ומוסר, כי אם לערך בחינתו והשגתו, ובאמת רחמנא לבא בעי. כי אז יעלה בידו להעלות אחרים עימו. יש עוד לדמות עד היכן הדברים נוקבים, מה מצפים מדמותו של כהן מנהיג או מלמד, ידוע כי באותיות יש בחינת נפש רוח נשמה והיינו האותיות הן הנפש והנקודות והטעמים הם בחינת רוח ונשמה. וכפי עומק התייחסותו של המלמד לפסוקים ולמילים, כך יספוג התלמיד קדושה וכליותיו ייפתחו להבנה.

למחנכים: החכם בעל "דגל מחנה אפרים" הרים הנס, לבאר פן נוסף בפסוקנו: עוד ירמוז על פי (הגמרא שבת ל"ג), צדיק נתפס בעוון הדור, ויש לומר את הפירוש: לפעמים צדיק נכשל באותו עוון שהוא שכח בדור והדור נכשלים בו, כליצנות או שחוק, דברים שהדור פרוץ ונכשל בהם. אזי

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

לפעמים כדי שיהיו דבריו נשמעים ונחשבים, לפעמים נזקק לומר איזה דבר לצון או שחוק, ויקרה שנגרר לזה ועושה הדבר בתענוג וזהו **צדיק נתפס בעוון הדור**, וזהו **"לנפש לא יטמא בעמיו"**, היינו שלא יטמא את הנפש שלו בעמיו, היינו באותו דבר שנוהג בין המון העם והם נכשלים בו וזהו אזהרה לכהנים העובדים את ה'. ועל זו הדרך יפרש "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש". היינו שתהיה השתדלותם להיות תמיד לבד כמו במקום שאין אנשים. כמו שאמר רבי נחמן "ואיש לא יעלה עמך", שלא תרד לדרגת ההמון מתוך רצון להתקבל עליהם. גם אם תועלת הלימוד תחייב קרוב לתלמידים, יש לסייגה ולברור את המילים והאופן שהלומדים יתעלו ולא שחלילה המלמד יירד.

"לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשאר", היינו שצריך לדעת את סוד הדיבור עד היכן מגיע, כי כל דיבור שהאדם מוציא מפיו עושה רושם עתים לטובה כשהוא בענייני התורה והמצוות, ועתים לרעה ח"ו, אם יתן קולו בדברים האסורים. מבואר שהגוף ונפש הם דוגמת איש ואשה, שהנפש הוא הבעל והגוף היא אשתו. שהחומרי לא ישתלט על הרוחני, שהנפש לא תיפול בעוכרי הגוף. ופירש"י "אמר ואמרת להזהיר את הגדולים על הקטנים". הכתוב בא להזהיר את הגדולים המכונים בשם כהנים בני אהרן על הקטנים שבישראל המכונים בשם עם הארץ. ומה האזהרה, "לנפש לא יטמא בעמיו"? אף כשיהא מוכרח לדבר עם אותן עמי הארץ, אזי יזהר מאד שלא ישפיל את נפשו בדברו אליהם. כי אם לשארו. שיהיו נזהרים שלא לטמא ולחייב שום אחד מישראל ללמד עליו חוב ח"ו, רק אדרבה ילמדו עליו זכות על כל אחד מישראל ויקשר עמהם באחדות גמורה. וזהו שכתוב בעמיו, שיהא עמהם בלי שום פירוד ועל ידי זה ישפיע עליהם.

במראה יחזקאל הוסיף: לנפש לא יטמא בעמיו, שלא יראה באדם שום חסרון, כי אם לשארו בעצמו יראה את כל החסרונות שבאמת האדם רק כמו ראי מוצק, וכשרואה חסרון באדם הם נגעי עצמו, והיינו: לשארו, שישים עצמו כשיריים שלא יהיה להם גאות רק הכנעה, ואז הקרוב אליו כמ"ש קרוב ה' לנשברי לב, ואז תהיה עבודתו שלימה.

מדוע בכהן גדול? צרור המור כדרכו מפליג לימי קדם, בלידת לוי כתוב: הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי. ובברכת משה כתיב: תומיך ואוריך לאיש חסיך וגו'. האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו וגו'. יורו משפטיך ליעקב וגו'. לאה ראתה במראה הנבואה שלוי הוא גזע נבחר ועתיד להיות קדוש ה'. בסיבת זה הוא מוריד השכינה למטה ומקשר את ישראל עם אביהם שבשמים. הכהן היה מחבר השכינה שהיא אש אוכלה לעם ישראל, הכהן היה כמו בעל אשת נעורים שהם ישראל, באומרו תקראי אישי. לכן יש אומרים שכה"ג גדול ממכאל השר הגדול, שזה סנגור בדברים וכה"ג סנגור במעשים בעבודתו לפני ולפנים.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת אמור [עיון נוסף]

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל". תימה, מה עושה מצוות קידוש ה' בין טהרת כוהנים לפרשת מועדות? מה עניין קידוש ה' לטהרה ולמועדות? תשובה: מה שמייחד את עמנו ומבדילנו לשומרנו מהתבולל באומות, הם קדושת הגוף וקדושת הזמן. עם ההבדלה הזאת, האומות מעולם, לא השלימו. בכל ימות עולם נרדפו ישראל לבטל קדושתם, לבטל מילה וטהרה, ולבטל קידוש החודש והשנה, לבטל שבת ומועדות. מצוות שבת מילה וחודש היו תמיד העילה לקנאה ושנאה שגררה להעלות את חכמי ישראל על המוקד. כך בגזרות יוון, כך בגזרות אדריאנוס, עשרה הרוגי מלכות, כך במלכות הרשעה וכך במרתפי האינקוויזיציה. על אלה מסרו ישראל נפשם כשמעל לכל חופפות להבות שריפת התורה שנרדפה ע"י כל המלכויות כדי למנענו מלימוד ודבקות במהותן ותוקפן של מצוות יסוד אלה.

"שפת אמת" מוסיף לסמיכות העניינים: נכתבה מצות קידוש השם במסירת הנפש בין פרשת הכוהנים ובין פרשת המועדות. לומר כמו שיש נפשות מיוחדות וזמנים מיוחדים אל השלימות מ"מ ללמד על הכלל כולו יצא, שע"י מס"נ יכול כל איש ישראל לבוא אל השלימות ע"י מסירת נפש שהוא לבטל כל הרצון אל השי"ת שיהיה מוכן למות על דבר קדושת שמו יתברך, ובזה בא אל האחדות. שם שמים מתעלה, וכפי הביטול שנמצא בבריותיו אליו, כך הם זוכין אל השלימות. "קידוש השם" צירוף מילים מרעיד הלבבות מקפל בתוכו הסטוריה ומעשים שאין אדם יכול להשיג בדעתו רום תעצומות הנפש ואורך סבלות האומה בהתמודדות, בעמידה בניסיונות למות על קידוש השם. רבנו יונה גירונדי היה עד לרדיפת האומה בימי ויכוחי הדת, כשחכמי ישראל נעקדו על מזבח האמונה בבורא יתברך. הם ימי ויכוח הרמב"ן שבעצמו ברח מפני רדיפות המלכות, מפני עוצם דמותו הקדושה ואמונתו שהטמיע בקהילות ברצלונה וגרונה.

הרמב"ן קידש שם שמים כאשר מלך קטלוניה נדרש ע"י הבישופים וראשי הכמורה לבער את היהודים מן הארץ. המלך כשלעצמו ידע מה ערך חכמתם ופועלם של היהודים לכלכלת המדינה, ומה עוצם מעלתו של ראש החכמים הרמב"ן. עם זאת, הבישופים והכמרים לא הניחו למלך בטענה שהתלמוד מלא שטנה נגד הנצרות. זאת ידעו מפי יהודים מומרים ובראשם פאבלו כריסטיאני היהודי המומר שאול. סוף דבר, הוחלט לקיים ויכוח בין ראשי הנוצרים ליהודים. היה ברור שמי שניגש לוויכוח נותן ראשו להריגה, והקהילות לגירוש, כי עברת הנוצרים שמורה, הכל חששו והפחד היה נורא. הרמב"ן ניגש לקדש שם שמים, בידעו שאם לא יפעל, יפלו רבבות יהודים לטבילה ויתרבו מומרים כמו שאול המומר הוא פאבלו כריסטיאני הרשע. הוויכוח נמשך שלושה ימים בברצלונה. הרמב"ן דיבר ללא חת, ללא מורא וללא פקפוק של כוונה להחניף כדי להינצל. הרב היכה בהם מכה נוראה ומוטט את כל טענותיהם עד לכדי התערבות המלך לסיים את הוויכוח. יש אומרים שאחרי הוויכוח, המלך עצמו שהשתומם והתפעל מדמותו וחכמתו של הרב, דיבר בסתר לרמב"ן שיברח מן הארץ כי הנחיל לנוצרים מכה רבה ולא בנקל ישתקו.

חכמי ישראל ידעו שעיקר כל העונשים הנזכרים במדרגה הזאת, מפני חילול התורה. ואמרו רבותינו (נדרים ירושלמי פ"ג) כי עוון חילול השם גדול מכל העבירות, ולא יתכפר בתשובה וייסורים, ועוד (בקדושין מ'): אין מאריכים בפורענות לעונש חילול השם, אחד שוגג ואחד מזיד.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

לפרשת שבוע

ועתה עמוד והתבונן גודל החיוב לקדש את השם, כי עיקר מה שקדשנו השם יתברך בתורתו ובמצוותיו והבדילנו להיות לו לעם, ראוי שיהיו מקדישיו קדושים. גם הכלים בהם עובדים את השם יתברך צריכים להיות קודש, דכת': "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם". שים לבך להבין: "ציווה לעולם בריתו קדוש ונורא שמר". הפירוש: בעבור כי קדוש ונורא שמו ציווה לעולם בריתו. קידשנו במצוותיו כדי לרא ממנו, על כן כתוב אחריו, "ראשית חכמה יראת ה'". על ידי עשיית המצוות בקדושתן נחשב בהקדישנו את השם יתברך עם העליונים שמקדישים ומעריצים אותו, דכתיב: "אל נערץ בסוד קדושים רבה".

למחנכים: מעשי מופת של תנאים ואמוראים היו קידוש השם. כעובדא דשמעון בן שטח, מעשה בר"ש בן שטח שקנה חמור אחד מישמעאלי. מצאו תלמידיו אבן טובה תלויה בצוארו, אמרו לו: "רבי, ברכת ה' היא תעשיר". אמר להם: "אני חמור לקחתי, אבן טובה לא לקחתי". הלך והחזיר המרגלית לישמעאלי. קרא עליו אותו ישמעאלי: "ברוך ה' אלקי שמעון בן שטח", שאם הוא חפץ שיתקדש שם שמים על ידו, יקדש בשלו ולא בשל אחרים.

קידוש השם של יוסף באשת פוטיפר, סלל את הדרך לדורות. שהרי רבי צדוק היה גדול הדור. כשנשבה לרומי נטלתו מטרוניתא אחת ושגרה לו שפחה אחת יפה. כיון שראה אותה נתן עיניו בכותל שלא יראנה והיה יושב ושונה כל הלילה. לשחרית הלכה והקבילה אצל גבירתה. אמרה לה: "שוה לי המוות משתתנני לאיש הזה". שלחה וקראה לו ואמרה לו: "מפני מה לא עשית עם אשה זאת כדרך שיעשו בני אדם?". אמר לה: "ומה אעשה, מכהונה גדולה אני, ממשפחה גדולה אני, אמרתי שמא אבוא עליה והרביתי ממזרים בישראל". כיון ששמעה דבריו צייתה עליו ופטרנה בכבוד גדול.

ואל תתמה על רבי צדוק שהרי רבי עקיבא גדול ממנו. כשהלך לרומי אוכילו קורצא אצל הגמון אחד ושגר לו שתי נשים יפות. רחצום וסכום וקישטום ככלות חתנים. והיו מתנפלות עליו כל הלילה זאת אומרת: "חזור אצלי" וזאת אומרת "חזור אצלי", והיה יושב ביניהם ומרקק ולא פנה אליהן. לשחרית הלכו להן והקבילו פני ההגמון ואמרו לו: "שוה לנו המוות משתתננו לאיש הזה". שלח וקרא לו. א"ל: "ומפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך שבני אדם עושים לנשים?. לא יפות המה, לא בנות אדם כמותך הן? מי שברא אותך לא ברא אותן?" אמר לו: "מה אעשה, ריחן בא עלי מבשר נבלות וטרפות ושרצים".

ואל תתמה על רבי עקיבא שהרי רבי אליעזר הגדול, גדול ממנו, שגידל את בת אחותו שלש עשרה שנה עמו במיטה עד שבאו לה סימנין. אמר לה: "צאי והתנשאי לאיש". אמרה לו: "הלא אמתך אנכי לשפחה לרחוץ רגלי תלמידך". אמר לה: "בתי כבר זקנתי. צאי והתנשאי לבחור שכמותך".

הרמב"ם שהוא עצמו ומשפחתו נרדפו על דתנו ואמונתנו, ונדדו מארץ לארץ נרדפים על התורה הקדושה, הוא בספר המצוות הגדיר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל". וענין זאת המצווה אשר אנחנו מצווים לפרסם, האמונה הזאת האמתית בעולם, ושלא נפחד בהיזק שום מזיק. ואע"פ שבא עלינו מכריח גובר יבקש ממנו לכפור בו יתעלה, לא נשמע ממנו אבל נמסור עצמנו למיתה ולא נתעהו לחשוב שכפרנו. ואע"פ שליבנו מאמין בו יתעלה. וזאת היא מצוות קידוש השם המצווים בה בני

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כ"תיונות לפרשת שבוע

ישראל בכללם. רוצה לומר: מסירת נפשנו למוות ביד האונס על אהבתו יתברך ואמונת יחודו. כמו שעשו חנניה מישאל ועזריה בזמן נבוכדנצר. הגויים הכריחו את הקהילות להמיר דתן, אך היהודים העדיפו לעלות על המוקד ולא להמיר דת. הגויים והמלך בתימן התעללו ביהודים ופשטו ידיהם בהם ובבנותיהם. רבים לא יכלו לעמוד בעינויים והעמידו פנים כמסכימים. הרמב"ם שלח את אגרת תימן המפורסמת לחזק רוחם מפני השמד, וגם אלה שנפלו מפני העינויים, חוזרים לאמונתם בלא פקפוק.

מדרגת הנהרגים על קדושת השם והאנוסים באונס השמד אין מעלה ממנה. דע, כי בכל מקום שאמרו בו חכמינו זכרונם לברכה "ייהרג ואל יעבור", אם ייהרג, כבר קידש את השם, ואם היה בעשרה מישראל, כבר קידש את השם ברבים, כמו חנניה מישאל ועזריה ודניאל ועשרה הרוגי מלכות ושבעת בני חנה ושאר ישראל הנהרגים על קדושת השם, הרחמן יקום נקמת דמיהם בקרוב! ובעדם נאמר: "אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח". ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (מד"ר שה"ש): "השבעתי אתכן בנות ירושלים" השבעתי בדורות של שמד, בצבאות שעשו לי צביוני ועשיתי צביונם, או באילות השדה ששפכו דמם עלי כדם צבי ואיל, ועליהם הוא אומר: "כי עליך הורגנו כל היום". ואיש שיזכהו האל לעלות במעלה עליונה כזאת, כלומר שנהרג על קדושת השם, אפילו היו עוונותיו כמו ירבעם בן נבט וחבריו, הוא מעולם הבא, ואפילו לא היה תלמיד חכם. ועליהם נאמר: (בפסחים נ'), מקום שהרוגי מלכות עומדים אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, כגון רבי עקיבא וחבריו, וכל שכן דאיכא תורה ומעשים טובים, אלה הרוגי לוד.

כמה פעמים שגזרו גזרות נוראות על ישראל מפני עלילות, בא אחד מישראל מוסר עצמו, ואומר: "הוא עשה המעשה ובצווארו יתלה הקולר" כדי להציל את הקהילה כולה. כשילד נוצרי מת, מעלילים על ישראל שהרגוהו, וגוזרים על כל הקהל קנסות ומיני עונשים, ממש כמעשי הרוגי לודקייא (כדברי הגמרא תענית), הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן בגן עדן, שנהרגו על בתו של מלך שנמצאת הרגה, ואמרו: "היהודים הרגוה", וגזרו גזרה על שונאיהן של ישראל, ועמדו אלו ופדו את ישראל, ואמרו: "אנו הרגנוה", והרג המלך לאלו בלבד.

למחנכים: קידוש השם לא רק בשלוש עברות (החמורות ע"ז ג"ע ושפ"ד), אלא אפילו בדבר הנראה כביכול שאינו מן העיקרים, כמעשה רבי עקיבא בבית האסורין, חרף סכנה היה משיב לתלמידיו דברים בהלכה. וכן, תנו רבנן: (עירובין כ"א), מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין, והיה רבי יהושע הגרסי משרתו. בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במידה. יום אחד מצאו שומר בית האסורין, אמר לו: "היום מימך מרובין, שמא לחתור בית האסורין אתה צריך?" (חשד בו שהמים נועדו לחפור מנהרה למלט את ר"ע). שפך חציין, ונתן לו חציין. כשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו יהושע: "אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחייך?" סח לו כל אותו המאורע אמר לו: "תן לי מים שאטול ידי". אמר לו: "לשתות אין מגיעין, ליטול ידך מגיעין?" אמר לו: "מה אעשה שחייבים עליהן מיתה, מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דעת חברי". אמרו: "לא טעם כלום עד שהביא לו מים ונטל ידיו". כששמעו חכמים בדבר, אמרו: "מה בזקנותו כך, בילדותו על אחת כמה וכמה". ומה בבית האסורין כך, שלא בבית האסורין על אחת כמה וכמה. ואמנם תמהו חכמים, וכי

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

לפרשת שבוע

מותר למסור הנפש על נטילת ידיים? אלא מפני שהכל ידעו ושמעו, יש חשש, ולכן קידש שם שמים. על כן אין לתמוה שביומו האחרון אמר רבי עקיבא (ברכות ס"א): "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'ובכל נפשך', אפילו נוטל נפשך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו".

למחנכים: "אין פודין את השבויים יתר על כדי דמיהם מפני תיקון העולם" המהר"ם, רבנו מאיר מרוטנבוג שהיה גדול חכמי ישראל בגרמניה, נתפס ע"י המלכות בדרישת כופר בסכום זהובים אדיר. תלמידיו ובראשם הרא"ש רבנו אשר בן יחיאל, החלו באיסוף כספי הפדיון כדי לשחרר את הרב מבית האסורין. כשהמהר"ם שמע זאת ציווה עליהם להפסיק מיד. "אני נשאר כאן בבית הסוהר ואסור לפדות אותי מידיהם בסכום האדיר שדרשו, אחרת למחר הם חוטפין ואוסרין את חכמי ישראל בדרישות כספי כופר אשר ימוטטו את קהילות הקודש". הרב נשאר שבע שנים בבית הסוהר עם שמשו הנאמן התשב"ץ רבנו שמשון בן צדוק שכתב תשובות מפי הרב. המהר"ם לא נכנע, לבסוף נפטר בבית הסוהר. המושל הצורך דרש גם עתה כופר סכום אדיר עבור גופו הטהור. עבר זמן, והנה הגביר אלכסנדר וייפמן ביקש לפדות גופו ונתן את כל הממון לגוי הצורך. בקשה אחת היתה לגביר, שאחר מותו יקברוהו ליד המהר"ם, וכך היה. הרב הרחיב את המצווה במקום שיש חשש לחילול ה', יכול היה המהר"ם לשוב לביתו ולתלמידיו בפדיון כספי ציבור, אלא שהעדיף את סבלו וכאבו על פני צרות כלל ישראל. "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

למחנכים: כטיפה מן הים יאמר, עשרות קהילות ישראל הקדושות שעל גדות הריינוס, נדרשו ע"י הנוצרים בימי מסעי הצלב להמיר דתן. הרדיפות היו נוראות, בלשי הבישופים חדרו לתוככי הסימטאות היהודיות לצוד ילדים וילדות לנצרות. **חכמים קדושים הדורי פנים הוכו נפצעו ונהרגו על קידוש ה'.** רבנו תם ובני משפחתו הוכו בגרזנים. רבי אליעזר מוויזניץ ז"ל הוכה בגרזנים וראה את אשתו ושתי בנותיו נרצחות לעיניו על אמונתן. אבות, עוללים ובנים הוצאו להורג, **אימהות ונערות קפצו ללהבות כדי לא להתחלל.** קהילות שנעלו עצמן במבצר בית הכנסת הועלו באש ע"י הגויים. עם כל זאת קידשו שם שמים ולא חיללו שמו יתברך. "ונקדשתי בתוך בני ישראל", מכוח כל אלה נבראו כוחות תעצומות הנפש של האומה, לקדש שם שמים בכל הדורות.

ר"י אברבנאל היה ראש חכמי ספרד, מקורב המלכות, **שר הממלכה** ואהובו של המלך פרדיננד. שנאת הכמרים הנוצרים והבישופים לישראל היתה עזה עד לכדי איומים על המלכות. אחר שנותר רדיפות, הושג **צו גרוש היהודים מספרד.** רבי שמעון מימארן ובני ביתו נדרשו לטבול לנצרות או לעלות על המוקד, חלק מבני משפחה ברחו, **חלקם נכנסו למדורות האש** ובפיהם "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". רבי אפרים קארו ובני ביתו נדרשו או להתנצר או לגלות. רבי אפרים ובניו, ביניהם **יוסף בן ארבע שנים הוא מרן רבי יוסף קארו,** העדיפו לצאת לבלתי ידוע ולא להיכנע. האברבנאל עמד בפני המלך והכמרים, ובפיהם הדרישה. אברבנאל לא נכנע, יצא לדרך בראש הגולים ולא נכנע. אלפים קידשו את השם ועלו על המוקד, ואחרים יצאו לגלות אל הבלתי נודע. רבים נטרפו בים, רבים אבדו בשבי, אך לא נכנעו.

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

פרשת אמור [עיון נוסף]

פסוקי הפתיחה והחתימה לפרשת המועדות מעוררים תמיהות. דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי, שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לֵה' בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: פֶּרֶק כ"ג בפרשתנו הוא המרכזי בכל התורה לפרשת המועדות, מעורר שאלות.

- א. מה פשר הפתיחה: מועדי ה' אלה הם מועדי? האם זו פתיחה או כותרת לכל המועדים?
- ב. מה פשר "מועדי ה' אלה הם מועדי", הלא המועדים הם לנו עבורנו? גם לה' יתברך חג?
- ג. ואם זו כותרת מדוע חוזר עליה שוב אחרי שכתב פסוק בעניין שבת? מה עניין שבת אצל מועדות? מה באה התורה לחדש?
- ד. מה פשר החזרה בפעם השלישית בדיוק באותה לשון: "אלה מעדי ה' אשר תקראו אתם" בסוף כל המועדות?
- ה. מה סיבת החזרה "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם", הלא כבר אמרה פעם ופעמיים?
- ו. מדוע אחר שסיים את כל המועדות, וחתם בחתימת הכותרת, חוזר שוב על חג הסוכות?
- ז. מדוע בכל הפתיחות כתוב אשר תקראו אתם, אותם חסר ו'.

בשאלות אלה ועוד נעסוק בפרשתנו. כיון שפרק זה הוא מרכזי והוא קריאה בתורה בחג, ראוי ליתן הדעת לעניינים מופלאים הנחצבים מפסוקיו.

"מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי". מועדי ישראל אינם ח"ו ימי חופשה וחגיגות שבהסכמת הכלל לצורך חברתי או לאומי. אינם ח"ו ימי מנוחה וסעודות גיבוש משפחתיות. חגי ישראל הם ימי קודש היונקים מקדושת השבת ומקדושתו יתברך. הם בזיקה למעשה הבריאה וליוצר בראשית. השבת בראשם ודוגמא להם. על כן בין שתי כותרות הפתיחה, "אלה מועדי ה' מקראי קדש" נמצאת השבת, ללמדך שכל המחלל את המועדות, מעלין עליו כאלו חילל את השבתות. וכל המקיים את המועדות, מעלין עליו כאלו קיים את השבתות. ואל תטעה לחשוב שכיון שהמועדות נקבעין לפי חשבון בית דין בקידוש החודש ועיבור השנה, יהיה תוקפם קלוש ובוא ח"ו לזלזל בהן, או מפני שהותרה בהן מלאכת אוכל נפש תמעט בקדושתן. הנה באה התורה בסידור פסוקיה ללמדך על מעלתן וקדושתן של מועדות.

עוד יש ללמוד: חול המועד בכלל קדושת המועדות. אם כן למה הפריד בין שתי הכותרות? ללמדנו, עם כל מעלתם והוד רוממותם של מועדות, אין בכוחם להיות יתרים על השבת. שהשבת, שהיא עדות למעשה בראשית בידיו יתברך, קביעא וקיימא, אינה תלויה בחשבון או בקידוש בית הדין, לא ישתנה זמן קדושתה לעולם. אבל מועדות תלויים בקידוש בית הדין ובחשבוננו. וכאשר בית הדין מעברין את החודש או מעברין את השנה יחולו המועדים כפי חשבון בית הדין. לפיכך נכתב: "אשר תקראו אתם". אתם קוראים אותם, אתם קובעים אותם, אפילו טועין או שוגגין בחשבון. לפיכך רש"י מוסיף לבאר סיבה לשתי כותרות: אלה מועדי ה', למעלה מדבר בעיבור שנה, וכאן

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

מדובר בקידוש החודש. כך או כך, הנה קדושת המועדות כשבת לכל מעשיהן, לכבדן ולשומרן ממלאכת עבודה, למעט אוכל נפש.

בפרשתנו, הפרשה המרכזית של המועדות, ובפי חכמים "פרשת מועדות של אמור", מסודרים כל המועדים ובראשם פתיחה חגיגית של שבת. פרשה זו חוזרת במלואה בספר במדבר, בפרשת פנחס. יש לשאול מדוע שם השבת לא מוצבת בראש העניין? מדוע שם אין כותרת אלה מועדי ה' תשובה, עניין הפרשה שם הוא קרבנות היום, ומפני שקרבנות מועדות יתרון ומרובין על שבת, לא היה מקום להכריז. (לדוגמא, קרבנות רה"ש יתרון הרבה על שבת). נמצאנו למדין: שבת יתרה על מועדים בקדושתה, בעונשה וקביעותה, וממנה כל המועדים יונקים, מה שאין כן בקרבנות.

וביתר ביאור אומר "צרור המור": "אלה מועדי ה' ולפי שהמועדים נקראים מקראי קודש. פירוש שכל המועדים הם קראים מן השבת שנקרא קודש. ולכן השבת הוא ראש המועדים כולם. וכולם נקראו בשמו שבת שבתון. ולכן אמר בכולם וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש. הוא רמז למועדים שנקראו שבת שבתון מקרא קדש, כי כן כתב בכולם. וחזר לומר שבת היא לה' בכל מושבותיכם כנגד שבת בראשית. עוד ללמוד ממקום הבאתם של מועדות בתורה כולה יש לקח, החגים מופיעים בפרשת משפטים, יש לדעת שלכל מועד יש הארה החוזרת ומנצנצת בהגיע יום המועד. אורו של כל מועד בהתאם למהותו וכוונתו העמוקה. אור הגאולה יופיע בליל ט"ו בניסן, אור מתן תורה יופיע בליל שבועות, אור משפט חסד יופיע בר"ה, וכן על זו הדרך. וכפי הכנת האדם לקראת המועד, כן תואר נשמתו ופנימיותו באותו אור החוזר כל שנה בליל התקדש החג. במרכז המנורה הזאת של שבעת הקנים, עומד נר שבת הוא כשלעצמו מאיר בכל שבוע את ימי השבוע ראשון שני שלישי מכאן, רביעי וחמישי ושישי מכאן. עם זאת שישה הם המועדים בפרשתנו, פסח שבועות וסוכות מקבלים הארת מעשה בראשית מצד זה של שבת. ראש השנה יום הכיפורים ושמיני עצרת מקבלים הארה מצד זה של שבת הבראשיתית. ר' צדוק הכהן מלובלין עושה חשבון דומה לאמר: שבת קדושתו נעלה מכל הזמנים. שכלול בשבת קדושת כל המועדים שהם ימי החג מקראי קדש, שני ימי פסח, שבועות, ראש השנה, סוכות, שמיני עצרת. (לא כולל יום דין).

עוד יש לתמוה לסיבת החזרה: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם". לשם מה? הרמב"ן מלמד, בעבור שיחדש בכאן בכל אחד מן המועדים מצווה חדשה, (שלא נאמרה עד כה בתורה), מלבד השבתון והמקרא קודש שבכל חג, תתייחד בכל מועד פרשה בפני עצמה שיזהיר בה "דבר אל בני ישראל". בפסח חידש מצות העומר. בסוכות חידש בו מצוותיו המיוחדות ד' המינים. ומפני שחג השבועות זמנו תלוי בעומר, אמר הכל בפרשה אחת, ובכ"ז נתחדשו בו שני הלחם. וברה"ש בעבור יום הזיכרון, שופר, ויום הכפורים עמו ושניהם מעניין אחד בדין העוונות וכפרתם לשבים, לא אמר ביום הכיפורים "דבר אל בני ישראל", כי יספיק לו בדיבור הראשון.

דרשו חז"ל: המבזה המועדות כעובד ע"ז. השפת אמת אומר, שצריך האדם להאמין בכח הקדושה שנתן הקב"ה לנו, שלא יגרום ח"ו בעצמו להיות נעשה מסך מבדיל ולהתרחק עי"ז באמת. והמועדות הם עדות לישראל, כמ"ש מקדש ישראל והזמנים. וכמו שיש הארה בימים אלו כמו כן

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כתיבות לפרשת שבוע

נתעורר הארה בלבות בני וז"ש: וידבר משה וכו' מועדי ה' אל בני ישראל. פירוש **שהמשיך הדעת המתעורר** בימים טובים לבני. והרי אוכל נפש מותר ביו"ט. והיא הוראה, כי מלאכה הנעשית בעבור נפש ישראל יש בה קדושה יתירה. וכתוב "מה יפו פעמיך בנעלים", הוא על מצות עלייה לרגל בג' מועדות דכתיב "יראה כל זכורך". ובדאי אינו מובן עפ"י שכל אנושי איך **שהיו כל פשוטי בני מוכנים להראות פני ה'.** ע"כ נראה כי אף שהאדם שלא בדרגה מ"מ כיון שפנימיות בני מיוחד להש"ת ניתן רשות ג"פ בשנה לעלות אף שלא עפ"י הכנה הראויה. שזה רק בכח הנקודה הנתונה במתנה מהש"ת לכל איש ישראל.

אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם. במצוות קידוש החודש וקביעת המועדות, הקב"ה מסר כביכול, מפתחות שליטה על הזמן מידי לישראל, כביכול, ישראל שולטים על השמש והירח וקובעים את העיתות בהתאמה בין שניהם ע"י עיבור השנה. כביכול, המאורות נבראו וסדר זמנם נמסר לישראל לקדש הזמן לפי חשבונם. השפת אמת אומר, **תקראו אתם, כמו ויקרא אלקים לאור יום.** פירוש חז"ל קריא רחמנא לנהורא ופקדי' אמצותא דיממא וכו'. כן הימים הללו הם עמודים שיכולין לעורר בהם את הקדושה. דכתיב: הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו וכו', שיש המשכה מקדושה עליונה למטה. זמנים הללו מיוחדים לזה. וג' עמודים בשנה. הג' רגלים נקראים אגודה דאין אגודה פחות מג'. וגם בני"ה הם מיוחדים לעורר כח זה כמ"ש **תקראו אותם.** ובמדרש בפסוק "ישראל מקוראי", שהם כמו תקרה שהבניין עומד עליהם. וזה סוד הפסוק "כל הנקרא בשמי". ואמנם ניתן כוח ביד בית הדין לעבר את השנה ולהזיז המועדות בחודש תמים.

מלכותם של ישראל על הזמנים והמאורות מתוארת בפי חכמים. לפני ר"ה אמר הקב"ה לפמליא של מעלה: "הכינו פנקסים, הכינו שולחנות, הכינו קטגור וסגור **למחר אני דן את עולמי**". כל השמים נעשו מרקחה בהכנות בית דין של מעלה לדון את העולם. הכל היה מוכן ומאורגן כיהא לבית דין. הפנקסים פתוחים ופטיש אב בית הדין מוכן והפרקליטים ניצבים. אמרו לקב"ה הכל מזומן. אמר להם הקב"ה: "גינזו הכל, המשפט לא יתקיים היום, בני עיברו את הוחדש והמועד נדחה לפי חשבונם של ישראל למחר". נמצאנו למדין שישראל הם הקובעים לבית דין שלמעלה כביכול, לבורא יתעלה שמו, אנו קובעים לו את זמני הדין, הדא הוא דכתיב: "אשר תקראו אתם", אתם קובעים את זמני המועדות. ואמנם מחלוקת רבן גמליאל רבי יהושע במסכת ראש השנה בעניין מועד יוה"כ מעידה זאת. אמר רבן גמליאל לרבי יהושע, (שלפי חשבוננו יוה"כ חל ביום ג'): "גזרני עליך שבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונך". וכך אמנם עשה רבי יהושע. הגיע אל הנשיא ביום כיפור שלפי חשבוננו. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו. אמר לו: "בוא בשלום רבי ותלמיד".

על קדושת המועדים אומר "פרי צדיק": באמת היו הימים מתוקנים לגאולה **מששת ימי בראשית פסח** דכתי': ליל שימורים לה', וכבר מימי אברהם הוכן הלילה (כמו שאמרו במדרש בר"ר מ"ג): וכן הוכן יום **שביעי דפסח** לקריעת ים סוף, וכמו שאמרו (סוטה י"ב): שאמרו המלאכים מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה וכו', וכן ו' **בסיון** מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה וכו'. וכן כתיב במעשה בראשית יום **הששי** המרמז על ו' בסיון (עבודה זרה ג'). וכן בזוהר הקדוש מצאנו,

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

ע"י השופר עומד כביכול הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים. לכן אדם הראשון יצא בדימוס בדינו ביום רה"ש. והיציאה מהבית בחג הסוכות היא כנגד גלות שנגזרה על אדה"ר לצאת מעדן. נמצא שהמועדות חצובים מכבשונו של עולם. אך עם כל זה תלוי קדושת הכול בישראל, שהם מכניסין את הקדושה בימים ההם על ידי קביעת הראשי חודשים וזאת הוא למעלה מתפיסה שיוכלו להכניס קדושה בזמן.

"אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם". אנו מברכים "מקדש ישראל והזמנים". ובאמת הוא יתברך אין שייך אצלו זמן, הוא למעלה מן הטבע ומן הזמנים, אך מאהבת ישראל דכתיב בהם: "בני בכורי ישראל", וכתיב: "כי נער ישראל ואוהבהו" בהם ועבורם הוצרך לברוא כל העולמות, חידש הזמן וקבע מועדות. בשלשה רגלים יש התגלות אורו יתברך בתוך ליבות ישראל. ובמה משיבים אותו אל הזמן, כשאנו מדבקים את עצמינו אל ראשית המחשבה אשר עלה ברצונו לברוא בשביל ישראל את זמני המועדות, כמו שאמר הכתוב: "קדש ישראל לה' ראשית תבואתו". אנו ממשיכים ומזמינים את הקודש לשכון בארצנו להיות יורד לתוך העולמות, וזהו במועד שאנו מזמנים את הקודש וזהו אנו ממשיכין אותו לתוך הזמן, ע"י שאנו מדבקים את עצמינו בבחינה גבוהה למעלה מהזמן, כי הזמן הוא בהויה לאחר שהתחיל להתגלות מן הנעלם אל התפשטות. אבל כנסת ישראל היו חקוקים במחשבה הנעלמה למעלה מהזמן ומן ההויה הוא בחינת קודש. כשאנו מדבקים את עצמינו שם, אנו מעוררין אהבה אשר עלה ברצונו לברוא עבורנו את הזמן, דכתיב: "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'". ר"ל בכל שלש רגלים אנו מדבקים את עצמנו בבחינה הגבוהה אשר היא קודמת להויה, וזהו פני האדון ה'. וזה שכתוב אלה מועדי ה', ר"ל אלו הזמנים הם של ה', אשר ה' יתגלה בתוך הזמן ע"י המועדים. והוא שאמר הכתוב מקראי קודש, ר"ל זה הזמנה הוא מבחינת קודש. אשר תקראו אותם, אתם, ר"ל שאנו ממשיכין ומזמינים מלכא עילאה לתוך העולמות.

וטעם מקראי קדש לפי הרמב"ן, שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להיקבץ בבית האלהים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפילה והלל לאל בכסות נקיה, ולעשות אותו יום משתה, כמו שנאמר: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם". והנה "מקראי קדש", מלשון קרואי העדה. וכן "על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה", המקומות שנקראים שם שיתקבצו בהם קרואי העדה. או לשון מאורע. וכל המבזה מועדות כעובד ע"ז, שמרים יד בקדושתם וכופר במעשה בראשית, שבכולם כתוב: זכר למעשה בראשית.

עתה לשאלה, מפני מה, אחר שסיים את כל המועדות וחתם ממש באותן מילות הפתיחה "אלה מועדי ה' מקראי קדש", מדוע באופן מתמיה חוזר מחדש על חג הסוכות, "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו לה' את חג ה' שבעת ימים"? הלא כבר שמענו על החג קודם? רוצה ללמד יסוד חשוב: כפי שמעברין את השנה לצורך פסח באביב, כך מסדרין את החשבון שחג הסוכות יהיה תמיד בתקופת האסיף. דכתיב: "וחג האסיף תקופת השנה" שיחול בתקופה. ועוד מחשבין בדקדוק גדול שיום הושענא רבה, יום ערבה לא יחול בשבת. שמצוות

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

"ערבה מנהג נביאים" תתקיים בכל תנאי. מה גם שבחשבון מועדי תשרי ידקדקו שיום כיפור לא יחול בשישי ולא בראשון כי המועדים הם לחיים ולשלום, ומפני ירקיא ומפני מתיא, כבוד המת שלא ישתהה שני ימים יחשבו את מועד יום כיפור. רבינו בחיי הוסיף: החזרה אך בחמשה עשר וגו' שיטלו בו הלולב לכפר על קלקולו של אבינו הראשון שהיה בזמן הזה, וזהו שסמך לו מיד: "ולקחתם לכם".

בשול"ת ציץ אליעזר (ח"ז סי' ל"א), נדרש לשאלנו: "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי" וגו', יש להבין מדוע בכל החגים יצוה ד' את אשר יעשו בחג, ובחג הסוכות כאן לא יאמר הכתוב כלום מה יעשו בו, כי אם יאמר הכתוב, "ביום הראשון וביום השמיני הם מקראי קודש", אח"כ אמר ד' פרשה מיוחדת, אך בחמשה עשר וגו' ולקחתם לכם וגו' בסוכות תשבו וגו', ומדוע לא צוה ה' להם ישיבת סוכה ולקחת ד' מינים בפעם הראשונה בפסוק? יש לפרש כי באמת בהיותם במדבר לא היו צריכים לשבת בסוכה, כי במדבר לא היו צריכים לזכר הזה של ענני כבוד, וכן מצווה של ד' מינים לא היו מחויבים ג"כ במדבר, כי כתוב מפורש שהמצווה של ד' מינים היא רק בבואם אל הארץ באספכם וגו'. וע"כ אמר להם מרע"ה רק בט"ו יום לחדש השביעי הזה וגו' יעשו חג הסוכות ביום הראשון וביום השמיני, ואח"כ אמר להם פרשה מיוחדת בבואם אל הארץ ישבו בסוכות ויקחו ד' מינים.

מיד אחר פרשת מועדות מופיעות שתי פרשיות הנראות לכאורה מנותקות.

א. "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד". מצוות המנורה.

ב. "ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות" מצוות לחם הפנים לפני תמיד.

הלא שתי מצוות אלה נלמדו בפרשת תרומה-תצווה? לשם מה הכפילות? תשובה: למועדים זמן במעגלי שנה, אורם יבהיק במועדם, לא כן שתי מצוות אלה, הדלקת המנורה במקדש, ולחם הפנים על השולחן אף הוא במקדש, שניהם קבועים לא ישבתו יומם ולילה, אין להם זמן קבוע כמועדים, זמנם תמיד ומסמלים הגחתו התמידית של ה' יתברך, השגחה תלויה זה בזה. המנורה סמל התורה, כל עוד תתמיד באורה, לא יחסר משולחנו של אדם לחם. וכל עוד קרבנות ולחם כוהנים חוק תמיד, תמיד בו התורה מכוח החסד. ובשניהם נס תמיד, נר מערבי דולק ולחם הפנים לחם כחוקו. ועוד, ששבעה קני מנורה כנגד כל המועדות כמאמרנו קודם, ושתיים עשרה לחם כנגד האומה כולה בשנים עשר שבטיה, והכל להיות האוהל אחד.

"מועדי ה' אלה הם מועדי" מה החידוש? מה שורש העניין? עד עתה למדנו מועדי ה' שהם מקראי קודש וקרבנותיהם מיוחדים להם. אך יש מועדי ישראל שנוצרו ונתקדשו מכוח ישראל ולא בציווי התורה, והן חנוכה ופורים. על כן מיד בסיום מועדות באה מצוות שמן זית זך, הוא נר חנוכה שמן טהור בחותם כהן גדול, אך שיש לימים הארה משלהם, אין הם מקראי קודש להאסר במלאכה או לייחד להם קרבן. ושלא תאמר, כיוון שנתייחד להם הלל ניחד להם קדושת יר"ט וקרבן עפ"י בי"ד. לא, לא תעשה כן, רק על הכתובים בפרשה יאמר "מועדי ה' אלה הם מועדי".

למחנכים: המועדות הם עמוד חזק באמונתנו, לפיכך הובאו בתורה חמש פעמים, מקומם המרכזי בפרשתנו, ויבואו שוב כסדרם בפרשת פנחס מפני סדר הקרבנות המיוחדים להם. המועדים הבאים

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

בפרשת משפטים, באו אחר הגאולה וקבלת התורה להיותם בתוך מערכת המשפט של ישראל. כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. שהמועדים, לבד מהיותם ימי רצון, הם ימי דין לאדם מישראל שנבדק בהם לפי הארת החג על נשמתו, ולפי הכנתו וקבלתו פני קדושת החג. והם גם ימי דין לענייניהם, בפסח נדונין על התבואה לפיכך מקריבין העומר, בשבועות על פירות האילן ולכך יביאו ביכורים, ובחג נדונין על המים לכך בסוכות מנסכין המים. מה טעם הובאו המועדים גם בפרשת כי תשא אחרי מעשה העגל? תשובה: נשיאת ראש של ישראל וזקיפת קומתם בכתרים בהר סיני, לא עמדו, הכל נפל והתערער בחטא העגל. העם נפל לייאוש ואבדן תקווה. לפיכך, תכף למחילת העוון הובאו המועדים לנחם, לחזק וללמד על חידוש הברית. המועדים הם עדות לשכון ה' בתוכנו ולהשבת קדושת הזמן לקדושת גוף האומה. מה טעם הובאו שוב בספר דברים? לפני הכניסה לארץ ציווה להם על מעלת המועדים בעלייה לרגל, להראות בבית ה' אש יבנו תכף הנחילם. כי עתה מצווה זו היא עובר לעשייתו, תכף כניסתם לנחול חבל נחלתם יעלו לראות פני המלך במועדים, לפיכך חזר והזכיר פרשת מועדות במשנה תורה.

פרשת אמור נחתמת במעשה הנורא של המקלל: "ויציאו את המקלל מחוץ למחנה וירגמו אותו אבן". מה עניין המקלל להיכנס כאן בפרשת מועדות? הלא מקומו שם במדבר, שם היה המעשה? תשובה: "אמור ואמרת", "בדבר ה' שמים נעשו", דיבור רוחני וממנו משתלשל הייקום, ומכוחו יתברך הבדיל האדם בדיבור, ויהי האדם לרוח ממלא. מצד שני, מה יעשה האדם לשמר את הייחודיות שניטעה בו בכוח הדיבור? "ישים עצמו כאילם". אם דיבורו לשם שמים, כי אז מציב סולמות ובונה עולמות ברוח פיו. ואם דיבורו בלה"ר וליצנות - מחריב עולמות. כך ירמוז במשה: תחילה "כבוד פה וכבוד לשון" אח"כ כל התורה וידבר משה. המקלל הובא כאן סמוך לפרשת מועדות שמן המאור ולחם הפנים, היה מלגלג על לחם הפנים: כלום יש בו נס? היה מלגלג על קרבנות, על שמן המשחה: מה טיבו של זה? בדיבורו זה, באמירותיו, בא לקעקע יסודות האמונה. התורה באה ללמד לא בכדי האמירות יוצאות לאויר העולם מפיו של אדם, יש לכך שורשים עמוקים במה שינק מאימו מביתו. רק מי שבא ממקום תגרה ומריבה, בן אישה ישראלית והוא בן איש מצרי, אל תתמה, כאשר השורש מקולקל הפרי מקולקל. לכן בני אסנת משגע"ח הם בני אנוסה ושנואה וגרושת הלב וכו', נפגמים ודיבורם מעיד על פנימיותם המקולקלת.

והיכן שורש העניין? מה שארע במצרים כשהרג משה את המצרי, היה בסוד בין היחידים ועכ"ז גילו את הדבר. וזה תמצאהו רמוז בפרשה שלנו: "ויצא בן אישה ישראלית והוא בן איש מצרי". הוא המצרי שהרג משה, כתיב: וירא איש מצרי מכה איש עברי והוא בעלה של שלומית בת דברי. (הדברנית, שכוח הדיבור אמור ואמרת ניתן לקדושה וזו הפכתו לטומאה). כי כל הימים היה מגדף בתוך לבו ולא נודע בחוץ הדבר, וכל המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי. על כן סבב ה' שיצא מאוהלו בתוך בני ישראל כדי שתיגלה רעתו בקהל, כי כך המידה בחילול ה'. ויכול להיות שלכך נאמר: ויצא, וזהו בן הישראלית כמאמרם ז"ל, אחת היתה ופרסמה הכתוב. וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי. ולזה: ויקוב בן האשה הישראלית. ומה טעם שיקוב את השם? בגלל מחלוקת שהיה זה עם זה! אלא שחכמי האמת גילו הדבר ואמרו כי בן המצרי ידע זה הסוד, איך

מנו"ף

מרכז להנהגה וניהול
במערכת החינוך

כציונות לפרשת שבוע

הרג משה את אביו בשם המפורש. ואולי ירמוז על בני לוי, כי באפם הרגו איש ולא יעלימו דבר. צרור המור הוסיף תוספת נוקבת בפירושו, "וזה מצוי בינינו בעונותינו", לאמר שגם היום נכשלים בזה.

כאמור הדיבור והאמירות יונקים מן השורשים שבעומק נשמת האדם, ולכן, ובזה יובן עניין ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי, דנפיק מכללא דמהימנותא. כי בעת שיצאו ישראל ממצרים קודם שחטאו, רצה הקב"ה שתהיה עליית העולמות, והיתה ההנהגה כמו שעלה תחילה במחשבה, והיה בלי מסך כלל, (למרות שהוא בן ישראלית ודינו יהודי, פעפעה בדמו טומאת המצרי), וכדברי הזוהר לפרשתנו, "ויצא", רבי יהודה אמר: נפק מכללא דחולקא דישראל דנפק מכללא דכלא נפק מכללא דמהימנותא, וינצו במחנה, מכאן אוליפנא כל מאן דאתי מזוהמא דזרעא לסוף גלייה ליה קמי כלא, מאן גרים ליה זוהמא דחולקא בישא דאית ביה דלית ליה חולקא בכללא דישראל, וזה להיותו בן מצרי נפיק מכללא שלהם, והיה מקומו בין ערב רב אשר הנהגתם על ידי הבדלות ומסכים, ולכן אמרו (בתו"כ ובתנחומא): בא ליטע אהלו ולא הניחוהו.

ויניחוהו (את המקלל במשמר), לדעה מה יעשה לו. מה בכלל השאלה? רשע כזה שמקלל ח"ו שם שמים, צריך להמתין עד שהתורה תצווה על עונשו בסקילה. כלום תקנה יש לו? הרי יש להענישו בחמור שבעונשים? משה רבנו סבר שאדם זה, אין כלל עונש שיכיל חומרת חטאו, כי כל עד היכן הדש לא יבטא חומרת העניין. אלא שמיתתו אולי תהיה כפרתו. צא ולמד עד היכן הדיבר, האמירות, מה שיוצא מן הפה יכול לדרדר את האדם. כמה גדולי עולם ומנהיגים נפלו בגלל משפט שביטא מה שמוסתר בלבבם.

שבת שלום לצוות המורים המחנכים